

Ἀναγνωρίσας τὸν Γριβὲ ὁ Λοβεδὺ ἐσταμάτησε.

— Μίαν στιγμὴν, κύριε ἐφημέριε, εἶπεν ἀπητήσατε νὰ ἐπανορθώσω ὅλα μου τὰ σφάλματα· ἰδοὺ ἀκόμη ἐν τῷ ὅποῖον ἐνθυμοῦμαι.

Κ' ἐπλησίασεν εἰς τὸν ὁδοστάτην.

— Κύριε Γριβέ, εἶπεν εὐγενῶς, ἐφάνην πρὸς σὰς πολὺ ἀγροϊκός... λυποῦμαι πολὺ καὶ σὰς παρακαλῶ νὰ μὲ συγχωρήσετε... Μοῦ ἐπιτρέπτε νὰ σὰς σφίξω τὸ χέρι;

Καὶ προέτεινε μετὰ πολλῆς εἰλικρινείας τὴν χεῖρά του.

Ὁ Γριβὲ ἐδίστασε μικρόν.

— Ἄς εἶνε κ' ἔτσι! εἶπε τέλος.

Κ' ἔθηκε τὴν χονδρὰν ὀζώδη του χεῖρα ἐντὸς τῆς προτεινομένης λευκῆς καὶ ἀριστοκρατικῆς χειρός.

— Πολὺ καλὰ, κύριε Ἐκτωρ, εἶπε μειδιῶν ὁ ἐφημέριος, αὐτὸς εἶνε ὁ καλλίτερος τρόπος διαλύσεως τῶν ἐρίδων... Ὁ Θεὸς νὰ σὰς εὐλογήσῃ καὶ τοὺς δύο.

Ὁ Ἐκτωρ καὶ ὁ ἐφημέριος ἐπέστρεψαν εἰς τὸ πρεσβυτέριον, οἱ δὲ δύο φίλοι ἐτράπησαν τὴν ἄγουσαν εἰς Βωβραί.

— Νὰ σοῦ πῶ, Γιάννη, εἶπεν ὁ Γριβέ, καλλίτερα ποῦ ἦλθε τὸ πρᾶγμα ἔτσι. Ἀκουσες ὅτι μοῦ ἐζήτησε συγχώρεσι! Ἡ συνειδήσί μου τὸ λοιπὸν εἶνε ἀναπαυμένη... Ἀλλὰ πάλι τί τὰ θέλεις, μοῦ φαίνεται ὅτι διὰ νὰ ἡσυχάσῃ καλὰ καλὰ, ἔπρεπε νὰ δώσω κάποιου ταις ξυλιαῖς ποῦ ἔφαγα!

— Αἱ, ξεύρεις πῶς μὲ παρασκότισες! ἀπήντησεν ἀδημονῶν ὁ Ἰωάννης. Δὸς με ταις τὸ λοιπὸν ἐμένα, νὰ ξεμπερδεύωμε... Θὰ πῶ πῶς ταις τρώγω γιὰ τὸ χατῆρι τοῦ φίλου μας τοῦ Νοέλ... καὶ θὰ γλυτώσω ἀπὸ τὴ λίμα σου!

Τὴν ἐπαύριον πρωῒαν ὁ Ἐκτωρ Λοβεδὺ ἀνεχώρησεν εἰς Ἀγγλίαν, ὅπου χάρις εἰς τὰ χορηγηθέντα ὑπὸ τῶν συγγενῶν του κεφάλαια, ἤλπιζε νὰ εὕρῃ ἔντιμον θέσιν ἐν τῷ ἐμπορίῳ ἢ τῇ βιομηχανίᾳ. Ἡ ἀναχώρησις αὕτη ἐγένετο χωρὶς τινος σκανδάλου τῆς Ἰωσηφίνης ἢ τῆς οἰκογενείας τῆς· τοῦτο δ' ἐξηγήθη, ὅτε ἐγνώσθη ὅτι ἡ Ἰωσηφίνα, ἐπαρκῶς προικισθεῖσα, ἔμελλε ταχέως νὰ νυμφευθῇ χονδρόν τινα μυλωθρόν τῶν περιχώρων.

Ὁ γάμος τοῦ Νοέλ καὶ τῆς Ἀδριανῆς ἐγένετο μετὰ τινας μῆνας, μέχρι δὲ τῆς παραμονῆς τῆς τελετῆς ὁ Νοέλ ἐξηκολούθησεν ἐργαζόμενος ἐν τῷ σιδηρουργείῳ του. Τὴν ἡμέραν ὅλην ἀντήχει ἐπὶ τοῦ ἄκμονος ἡ σφύρα του· τὴν ἐσπέραν δὲ μόνον ἀπλῶς ἀλλὰ κοσμίως ἐνδεδυμένος μετέβαινε παρὰ τὰς κυρίας Δυχαμέλ, κ' ἔμενεν ὥρας πολλὰς. Ἡ τοσοῦτον ἀξιοπρεπὴς

διαγωγή του αὕτη καταδεικνύουσα τὴν εὐγενῆ ὑπερφηφάνειαν τοῦ ἐργαζομένου περιποίησεν εἰς αὐτὸν πάντων τὰς συμπαθείας, πρᾶγμα οὐχὶ εὐκολὸν ἐν πόλει μικρᾷ.

Μικρὸν πρὸ τούτου, ὁ δήμαρχος τῆς Βωβραὶ διεβίβασεν εἰς τὸν Νοέλ, πλὴν χρυσοῦ ἀριστείου πρώτης τάξεως, ἀπονεμομένου ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν, τὴν εἰδήσιν ὅτι ἡ Ἀκαδημία τῷ ἀπένευμεν ἐπίσης τὸ βραβεῖον Μοντυῶν, οὗτινος ὁ μέλλων σύζυγος τῆς Ἀδριανῆς διέθηκε τὸ ποσὸν ὑπὲρ τῶν πτωχῶν.

Τοῦ γάμου τελεσθέντος, ἐγνώσθη ὅτι τὰ ἐρείπια τοῦ πύργου ἔμελλον ν' ἀνοικοδομηθῶσι, καὶ ὅτι ἔμελλε νὰ ἰδρυθῇ ἐντὸς αὐτῶν μέγα μηχανουργεῖον. Ὁ Νοέλ δὲν ἤθελεν, ἐν τῇ δικαίᾳ του ὑπερφηφάνειᾳ, νὰ μένῃ ἀργὸς μὴδὲ νὰ ὀφείλῃ τὸν πλοῦτόν του εἰς τὴν σύζυγόν του. Συνεννοήθη μετὰ τοῦ κυρίου Ζ., ὅπως καταστήσῃ τὸ Βλινὺ μέγα βιομηχανικὸν κατὰστημα, ὡφέλιμον εἰς ὅλην τὴν χώραν.

Σήμερον ἡ ἐπιτυχία, ἀμείβουσα πάντοτε τὴν νοσημοσύνην καὶ τὴν ἐργασίαν, ἔστειλε τοὺς κόπους τοῦ Νοέλ. Ὁ νέος ἐργοστασιάρχης ἐκάλεσε πλησίον του τοὺς φίλους του Γριβέ καὶ Ῥεβού, οἵτινες συντελοῦσιν εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τῆς ἐπιχειρήσεως, κατὰ τὸ μέτρον ἕκαστος τῶν δυνάμεων καὶ τῆς ἱκανότητός του. Ἡ Ἀδριανὴ ἐπαίρεται ἐπὶ τῷ συζύγῳ τῆς, νεαρὰ δὲ οἰκογένεια ἀναθάλλει περὶ αὐτοὺς, παρέχουσα τὴν ἐλπίδα, ὅτι καὶ τὸ μέλλον ἔσται εὐδαιμον ὡς καὶ τὸ παρὸν.

## ΟΙ ΤΑΦΟΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ

(Συνέχεια· ᾗδε προηγούμενον φύλλον).

Ἄλλ' ἡ σπουδαιότης μεταβολή, ἥτις ἐπῆλθεν εἰς τοὺς τάφους μετὰ τοὺς ὀμηρικούς χρόνους, εἶναι ἡ τῆς στήλης, τοῦ σημείου δηλαδὴ τοῦ τιθεμένου ἐπὶ τοῦ τάφου πρὸς ἀνάμνησιν τοῦ νεκροῦ. Ὁ Ὀμηρος ἐν Ἰλιάδι συχνὰ ἀναφέρει στήλας ἐπὶ τοῦ τύμβου, ὁποῖοι ὁμως εἰδούς ἦσαν αἱ στήλαι αὗται ἀποδεικνύει ἐν χωρίῳ τοῦ ποιητοῦ, ὅπου περὶ ἐνὸς λίθου μεγάλου ὁ Νέστωρ ἀμφιβάλλει, ἐὰν ἦτο στήλη νεκροῦ ἢ ἀπλοῦν σημεῖον πρὸς ἄλλον σκοπόν· ἦτο δηλαδὴ λίθος μέγας ἐντελῶς ἀκατέργαστος. Ἐν τῇ Ὀδυσσεΐᾳ δὲ ὁ Ἑλλήνων παραγγέλλει εἰς τὸν Ὀδυσσεᾶ νὰ τῷ κατασκευάσῃ τύμβον καὶ εἰς τὴν κορυφὴν αὐτοῦ νὰ στήσῃ κώπην πρὸς ἐνδειξιν τοῦ ὅτι ἦτο ναύτης. Τοιαῦτα ἦσαν τὰ ἐπὶ τῶν τάφων σημεῖα, ἀπλᾶ καὶ παιδικὰ, ἔλειπον δὲ τὰ σπουδαιότερα πάντων, ἡ ἐπιγραφή καὶ ἡ μορφή τοῦ νεκροῦ καὶ τὴν ἔλλειψιν αὐ-

τῶν, τὴν ἔλλειψιν πάσης καλλιτεχνικῆς κατασκευῆς τοῦ τάφου ἀνεπλήρου τὸ μέγεθος καὶ ὕψος τοῦ τύμβου.

Ἦδη ὁμως κατὰ τὸν ἕκτον πρὸ Χριστοῦ αἰῶνα, ἀλλὰ πρὸ πάντων κατὰ τὸν πέμπτον καὶ μετὰ ταῦτα, αἱ μὲν διαστάσεις τοῦ τύμβου ἐλαττοῦνται καὶ γίνονται πολλάκις, ὡς εἵπομεν, ἴσαι τῷ μηδενί, συγκεντροῦται δὲ τὸ ἐνδιαφέρον περὶ τὴν στήλην καὶ τὴν ἐπιγραφὴν. Πάντοτε ὁμως εἰς τοὺς καλοὺς καὶ ἐλευθέρους χρόνους τῆς Ἑλλάδος ἡ ἐπιγραφὴ εἶναι σεμνὴ καὶ μετριόφρων. Ἐν ταῖς πλείσταis περιπτώσεσι μόνον τὸ κύριον ὄνομα τοῦ νεκροῦ ἀναγράφεται, ἢ τὸ κύριον, τὸ πατρωνυμικόν καὶ τὸ δημοτικόν. Ὅσάκις δὲ ἀπαντῶσι μετρικαὶ ἐπιγραφαί, εἶναι καὶ αὗται σύντομοι καὶ σωφρονεστάται. Συνήθως λέγεται μόνον, ὅτι ὁ μακαρίτης ἦτο σώφρων καὶ ἀγαθὸς ἢ τοιοῦτό τι. Ἐκ τῶν μεταγενεστέρων αἱ πλείσταί εἶναι πάλιν σύντομοι, προστίθεται δὲ μόνον συνήθως εἰς τὰ ὀνόματα λέξις τις ἀποχαιρετισμοῦ, οἷον χρηστὴ χαῖρε ἢ ἥρως χρηστὴ χαῖρε. Αἱ ἔμμετροι ὁμως ἐπιγραφαὶ τῆς ἐποχῆς ταύτης εἶναι πολλάκις σχοινοτενεῖς, ἀπαριθμοῦνται δὲ ἐν στίχοις μᾶλλον ἢ ἥττον κακοζήλους καὶ ἐν γλώσσῃ σολοικίζουσα αἱ παντοῖαι ἀρεταὶ τοῦ ἀποθανόντος.

Περὶ τῶν στηλῶν παρατηροῦμεν, ὅτι ἀπαντᾶται τοσάυτη ποικιλία αὐτῶν, ὥστε ἀδύνατον ἀποβαίνει καὶ νὰ ἀπαριθμήσωμεν μόνον ἐν ταῦθα πάσας τὰς ποικιλίας τῶν παραστάσεων. Διὰ τοῦτο θὰ περιορισθῶμεν εἰς τὰς κυριωτέρας καὶ σπουδαιότερας ἐξ αὐτῶν, ἰδίως ὁμως εἰς ἐκείνας, ὧν παραδείγματα προχεῖρως δύναται τις νὰ εὑρῇ ἐν τοῖς Μουσείοis ἡμῶν. Καὶ εὐτυχῶς ὑπὸ τὴν ἐποψὴν ταύτην τὸ κατὰ τὴν ὁδὸν Παιτησίων Κεντρικὸν Μοσεῖον τῶν γλυπτῶν εἶναι τὸ πλουσιώτερον πάντων τῶν ἐν τῷ κόσμῳ.

Αἱ παραστάσεις τῶν ἐπιτυμβίων ἀναγλύφων ἀποτελοῦνται ἢ ὑπὸ μιᾶς μόνης ἢ ὑπὸ πλείονων μορφῶν. Ὅταν εἶναι μία, τότε ὁ νεκρὸς παρίσταται οὕτω, ὥστε νὰ ἐκφράζηται σαφῶς ὁ χαρακτήρ του, ἢ αἱ ἀσχολίαι του ἢ ὁ τρόπος τοῦ θανάτου του. Ὁ ἀναφέρω ἐκ πολλῶν παραδειγμάτων τινὰ μόνον. Τὸ σπουδαιότερον πάντων τῶν ἐπιτυμβίων ἀναγλύφων διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς τέχνης, ὡραῖον δὲ καὶ καθ' ἑαυτὸ ἂν καὶ ἀρχαῖκόν, εἶναι τὸ γνωστὸν τοῦ Ἀριστίωνος εὐρισκόμενον ἐν τῇ πρώτῃ αἰθούσῃ ἀριστερὰ τοῦ προδόμου ἐν τῷ Κεντρικῷ Μουσείῳ. Ἐπ' αὐτοῦ παρίσταται ἀνὴρ ἐνδεδυμένος περικεφαλαίαν, θώρακα καὶ περικνημίδας καὶ κρατῶν ἐν τῇ δεξιᾷ δόρυ. Ἡ διατήρησις του εἶναι λαμπρά, διακρίνονται δὲ ἀκόμη καὶ χρωματιστὰ κοσμήματα ἐπὶ τοῦ θώρακος. Ὁ Ἀριστίων ὠνομάσθη Μακραθωνομάχος, τὸ ὄνομα ὁμῶς αὐτὸ οὐδεμίαν ἄλλην ἀξίαν ἔχει, εἰμὴ ὅτι

δίδει ἰδέαν τινὰ περὶ τοῦ παραστήματος τῶν ἀνδρῶν, οἵτινες ἐνίκησαν τοὺς Πέρσας τῷ 490 πρὸ Χριστοῦ ἐν Μακραθῶνι. Αὐτὸ ὁμως εἶναι ἀρχαιότερον τοῦ ἔτους τούτου. Ἡ τέχνη δὲν εἶχε φθάσει ἀκόμη εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς, ἀλλ' εἶναι ἀξιθαύμαστος ἡ ἐπιμέλεια καὶ ἀκρίβεια τοῦ τεχνίτου δι' αὐτῶν, ἂν καὶ ἡ ἐκφρασις τοῦ προσώπου εἶναι λίαν ἀτελής ἀκόμη, κατ' ὀρθῶς νὰ παραστήσῃ ἐν τῷ Ἀριστίωνι στρατιώτην ἀλύγιστον κατὰ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν, ὅποιοι ἦσαν τῷ ὄντι οἱ ἄνδρες τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ὅτι ἦτο λοιπὸν χαρακτηριστικόν διὰ τὸν Ἀριστίωνα, τοῦτο ἐζήτησε νὰ δηλώσῃ καὶ ὁ τεχνίτης ἐπὶ τῆς στήλης τοῦ τάφου του, ὅστις δὲ ἔβλεπε τὸ ἀνάγλυφον τοῦτο, ἐνόει ἀμέσως, ὅτι ἐκεῖ ἐκείτο τεθαμμένος εἰς στρατιώτης καλός.

Διὰ τοὺς νεωτέρους ἐζητοῦντο παραστάσεις ἀνάλογοι· οἱ ἔφηβοι ἀπεικονίζοντο συνήθως κρατοῦντες σπλεγγίδα (ξυστραν), δι' ἧς ἔξεον ἐν τοῖς γυμναστηρίοis τὸ ἔλαιον καὶ τὴν κόκκιν ἀπὸ τῶν γυμνῶν μελῶν των, ἢ ἄλλο τι σχετικόν πάλιν πρὸς τὴν παλαιστραν καὶ τὸ γυμνάσιον. Οἱ παῖδες κρατοῦσι συχνὰ ἐν χειρὶ πτηνόν, τὸ προσφιλὲς παίγιόν των. Δι' αὐτῶν ἐκφράζονται ἄριστα ἡ ἡλικία καὶ αἱ συνήθεις ἀσχολίαι τῶν νεκρῶν. Ὅσον ἀφορᾷ τὸ εἶδος τοῦ θανάτου, ἐννοεῖται ὅτι καὶ τότε ὅπως καὶ σήμερον ὁ ἐν πολέμῳ θάνατος εἶχε τι τὸ ἕξοχον, καὶ ὅσάκις ἀνὴρ τις ἐπιπτε μαχόμενος, οἱ ἐπιζῶντες βεβαίως εὐκόλως δὲν παρέλειπον νὰ δηλώσωσι τοῦτο. Ἐν τῇ τελευταίᾳ αἰθούσῃ τῆς βορείας πλευρᾶς τοῦ Κεντρικοῦ Μουσείου ὑπάρχουσι δύο τοιαῦτα ἀνάγλυφα· τὸ πρῶτον παρίστα τὸν Φωκέα Ἀλικίαν, ὅστις φορῶν κράνος καὶ κρατῶν τῇ δεξιᾷ δόρυ, τῇ δ' ἐτέρᾳ τὴν ἀσπίδα ὀρμᾷ πρὸς ἀριστερὰ πατῶν ἐπὶ τοῦ πτώματος νεκροῦ ἐκτάδην κειμένου. Τὸ ἀνάγλυφον τοῦτο φέρει ἀριθμὸν 178, εὐρέθη δὲ ἐν Κορίνθῳ, ὁπόθεν μετηνέχθη εἰς Ἀθήνας. Ὀλίγον περαιτέρω αὐτοῦ, παρὰ τὸν ἀριθμὸν 53, εὐρίσκεται ἄλλο ὅμοιον παρίστα τὸν Ἀρχεναύτην, ὅστις φορῶν καὶ αὐτὸς κράνος, ἀσπίδα καὶ θώρακα ὀρμᾷ πρὸς δεξιὰ ἢ μία τῶν χειρῶν του εἶναι τεθραυσμένη, ἐκράτει δ' ἐν αὐτῇ βεβαίως δόρυ ἢ ξίφος.

Ὅτι αὐτοί, ὁ Ἀλικίας καὶ ὁ Ἀρχεναύτης, ἀπέθανον ἐν πολέμῳ, ἀποδεικνύεται ἐκ τῆς ὁμοίας παραστάσεως τοῦ καλλίστου τῶν τοῦ εἶδους τούτου ἀναγλύφων, τὸ ὅποιον ἀνακαλυφθὲν ἐν Ἀγίᾳ Τριάδι παρὰ τὸ ἀρχαῖον Δίπυλον εὐρίσκεται ἀκόμη ἐκεῖ. Ἐν αὐτῷ παρίσταται ὁ Δεξιλέως ἔφιππος φορῶν χιτῶνα καὶ χλαμύδα κυματίζουσαν ἐπὶ τῶν νώτων του, διατρυπῶν δὲ διὰ τοῦ δόρατος, ὅπερ δὲν σώζεται, ἐχθρόν τινα πεσόντα πρὸ τοῦ ἵππου καὶ κρατοῦντα ἀκόμη τὴν ἀσπίδα καὶ τὸ ξίφος, δι' ὧν ζητεῖ νὰ ὑπερκασιπθῇ. Ἡ ἐπιγραφὴ λέγει ὅτι ὁ Δεξιλέως ἐ-

γεννήθη τὸ 414 καὶ ἀπέθανε τῷ 394 πρὸ Χρ. ἐν Κορίνθῳ, ὅπου ὡς ἱππεὺς ἐπολέμησε καί, ὡς φαίνεται, ἠνδραγάθησεν ὁ μὲν εἰκοσαετής νεανίας.

Εἰς τὴν τάξιν τῶν ἀναγλύφων, τὰ ὅποια ὑποδηλοῦσι τὸν τρόπον τοῦ θανάτου τοῦ νεκροῦ, πρέπει νὰ καταταχθῶσι καὶ τινὰ, ἐν οἷς ὁ νεκρὸς παρίσταται καθήμενος ἐπὶ βράχου ἀποτόμου, εἰς τὴν ῥίζαν τοῦ ὁποίου φαίνεται ἡ θάλασσα καὶ ἐν αὐτῇ ἐν πλοῖον. Ἡ ἔκφρασις τοῦ προσώπου τῶν ἐπὶ τοῦ βράχου νεκρῶν εἶναι θλιβερά, πρᾶγμα οὐχὶ σύνηθες ἐπὶ τῶν ἐλληνικῶν ἐπιτυμβίων ἀναγλύφων, διὰ τοῦτο δὲ δικαίως, ὡς φαίνεται, ὑποτίθεται, ὅτι ἐνταῦθα πρόκειται περὶ ναυαγῶν. Καὶ τῷ ὄντι κατὰ τὰ αἰσθήματα τῶν ἀρχαίων αὐτοὶ πρὸ πάντος ἄλλου εἶχον δικαίον νὰ παραπονῶνται διὰ τὸν θάνατόν των. Διότι εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι πάντες οἱ Ἕλληνες καὶ πάντοτε ἀπεστρέφοντο τὸν θάνατον καὶ ἐμίσουν εἰλικρινῶς τὸν Ἄδην καὶ τὸ σκότος του, ὑπέμενον ὅμως τὸ πεπρωμένον ἄνευ γογγυσμῶν καὶ προετίμων νὰ βλέπωσιν, ὅπου τοῦτο ἦτο δυνατόν, μᾶλλον τὴν καλὴν ὄψιν τοῦ θανάτου, ὡς ἐν τοῖς τρισὶν ἀνωτέρω παραδείγμασιν εἶδομεν, ὅτι ἐξαίρεται ὁ ἡρώϊσμός τοῦ νεκροῦ ἀμιγῆς πάσης θλίψεως καὶ λύπης ἐπὶ τῇ συμφορᾷ του. Ἀλλὰ μέγιστον δυστύχημα θεώρουσαν νὰ ἀποθάνῃ τις ἐν τῇ ξένῃ καὶ μεγαλείτερον ἀκόμη νὰ ἀποθάνῃ ναυαγὸς ἐπὶ ἐρήμου τινὸς ἴσως ἀκτῆς ἄθαπτος καὶ ἄκλαυστος ἢ νὰ γείνη βορὰ τῶν ἰχθύων τῆς θαλάσσης. Ὁ θάνατος εἶναι κοινός, ἀλλὰ τοιοῦτου εἶδους θάνατος, μακρὰν τῆς μητρός, τῶν ἀδελφῶν, τῆς γυναικὸς καὶ τῶν τέκνων, μακρὰν παντὸς φίλου συνετάρασσε συγχρόνως καὶ τὰ ἀνθρώπινα αἰσθήματα καὶ τὰς θρησκευτικὰς πεποιοθήσεις τοῦ Ἑλλήνος.

Αἱ γυναῖκες παρίστανται ἐν ταῖς μᾶλλον εὐαρέστοις ἀσχολίαις των· ὅ,τι εἶναι τὰ ὄπλα καὶ ὁ πόλεμος διὰ τὸν ἄνδρα, ἡ στλεγγίς καὶ ἡ λήκυθος τοῦ γυμναστηρίου διὰ τὸν ἔφηβον, εἶναι διὰ τὴν γυναῖκα τὰ κοσμήματα. Βλέπομεν λοιπὸν τὰς γυναῖκας συχνὰ περὶ αὐτὰ ἀσχολουμένας. Οὕτω ἐν τῷ κεντρικῷ Μουσείῳ (αἴθουσα τελευταία τῆς βορείας πτέρυγος, ἀριθ. 47) παρίσταται ἡ Ἀμεινοκλεία φοροῦσα χιτῶνα καὶ ἱμάτιον μακρὸν καλύπτον καὶ μέρος τῆς κεφαλῆς· πρὸ αὐτῆς μία θαλαμηπόλος ὀρθὴ κρατεῖ κιβώτιον μικρὸν περιέχον κοσμήματα, ἄλλη δὲ γονυκλινὴς ὑποδέει τὰ σανδάλια τῆς κυρίας τῆς. Ἐν δὲ τῷ παρὰ τὸ Δίπυλον ἀρχαίῳ νεκροταφείῳ εὐρίσκεται ἐν ἔξοχον ἀνάγλυφον τοῦ εἶδους τοῦτου· ἡ Ἥγηνὼ κάθηται ἐπὶ θρόνου, φορεῖ δὲ χιτῶνα οὗ αἱ χειρίδες φθάνουσι μόνον μέχρι τῶν ἀγκῶνων, ὥστε ἀφίνουσι γυμνοὺς τοὺς πῆχεις. Ἐπὶ τῶν γονάτων κρατεῖ κιβώτιον μικρὸν, ἐξ οὗ ἔλαβεν ἐν κόσμημα καὶ τὸ παρὰ

τῇ. Πρὸ αὐτῆς θαλαμηπόλος ὀρθὴ κρατεῖ καὶ αὐτὴ διὰ τῆς μιᾶς χειρὸς τὸ ἐπὶ τῶν γονάτων τῆς κυρίας τῆς κιβώτιον, τὰ βλέμματά τῆς ὅμως θαυμάζουν τὸ ὠραῖον κόσμημα, τὸ ὁποῖον βαστάζει ἐκείνη. Ἡ φυσικότης, ἡ ἀφέλεια καὶ ἡ χάρις ἐν τῷ ἀναγλύφῳ τούτῳ ἀμιλλῶνται πρὸς τὰς εὐγενεῖς γραμμὰς πάντων τῶν μελῶν τῆς Ἥγηνους.

Ἀλλὰ τὰ πολυτιμώτατα κοσμήματα τῆς γυναικὸς δὲν εἶναι ὁ χρυσὸς καὶ ὁ ἄργυρος, εἶναι τὰ τέκνα τῆς· διὰ τοῦτο βλέπομεν καὶ αὐτά, οὐχὶ ὅμως κλαίοντα καὶ κραυγάζοντα διὰ τὸν χωρισμὸν τῆς μητρός των ἀλλὰ παίζοντα εἰς τὰ γόνατα αὐτῆς. Ὀλίγον περαιτέρω τοῦ περιγραφέντος ἀναγλύφου τῆς Ἀμεινοκλείας βλέπομεν τὴν Ἀρχεστράτην καθημένην καὶ τὸ τέκνον τῆς ὀρθὸν ἐπακουμβοῦν εἰς τὰ γόνατά τῆς· ὁπίσω αὐτοῦ θαλαμηπόλος τις κρατεῖ κιβώτιον πάλιν, ἐξ οὗ ἡ Ἀρχεστράτη λαμβάνει ἐν κόσμημα. Ἄνω εὐρίσκεται ἐπίγραμμα, τὸ ὁποῖον ἀντιγράφομεν ὡς παραδείγμα·

Ἐνθάδε τὴν ἀγαθὴν καὶ σώφρονα γαί' ἐκάλυψεν  
Ἀρχεστράτην, ἀνδρὶ ποθεινοτάτην.

Ἐν τῇ αὐτῇ αἰθούσῃ (ἀριθ. 104) ὑπάρχει ἄλλο ἀνάγλυφον, ἐφ' οὗ φαίνεται γυνὴ καθημένη καὶ παίζουσα μετὰ παιδὸς μικροῦ, ὅστις ἐπὶ τῆς γῆς πατῶν τείνει πρὸς αὐτὴν τὰς χεῖρας, ὅπως τὸν λάβῃ εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς.

Ἄλλη μεγάλη κατηγορία ἐπιτυμβίων ἀναγλύφων εἶναι ἡ τῶν παριστάντων τὸν ἀποχωρισμὸν. Αὐτὰ σύγκεινται, ἐννοεῖται, πάντοτε ἐκ πλουσίων προσώπων, τῶν ὁποίων τὸ ἐν κάθηται καὶ κρατεῖ ἐν τῇ δεξιᾷ τὴν χεῖρα ἄλλου προσώπου ὀρθοῦ. Πλὴν τῶν δύο τούτων παρίσταται πολλάκις καὶ τρίτον καὶ τέταρτον, ἐνίοτε καὶ παιδίον. Τινὲς εἶπον, ὅτι τὸ καθηήμενον πρόσωπον παριστᾷ πάντοτε τὸν νεκρὸν ἀποχαιρετίζοντα τοὺς συγγενεῖς πρὸ τοῦ εἰς τὸν Ἄδην ταξειδίου. Τὸ ἀληθές ὅμως εἶναι, ὅτι πολλάκις ὄχι μόνον ἡ καθημένη μορφή — ἀνὴρ ἢ γυνή — ἀλλὰ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες ἢ τινες ἐξ αὐτῶν πρέπει νὰ ὑποτεθῶσι νεκροί· ὥστε ἡ σκηνὴ παριστᾷ γενικῶς συνάθροισιν συγγενῶν, ἀμφίβολον δὲ εἶναι ἂν ὁ τεχνίτης ἐσκέφθη νὰ παραστήσῃ εἰδικῶς ἀποχαιρετισμὸν ἐν τῷ κόσμῳ ἢ ἐν ὧσιν ἐν τῷ Ἄδῃ.

Ὡς καὶ ἀνωτέρω εἵπομεν, διὰ τῶν περιγραφεισῶν παραστάσεων δὲν ἐσκοποῦμεν νὰ ἐξαυτλήσωμεν τὰς ἀπείρους ποικιλίας τῶν ἐπιτυμβίων ἀναγλύφων· νομίζω ὅμως ὅτι τὰ παρατεθέντα παραδείγματα εἶναι ἄρκετὰ πρὸς δῆλωσιν τοῦ πνεύματος, ὅπερ δι' ὧν διήκει. Τὸ πνεῦμα τοῦτο θὰ κατανοήσωμεν καλλίτερον, ἐὰν ἀναμνησθῶμεν δημοτικῶν τινῶν ἡμετέρων

ἄσμάτων· διότι ὅπως ἐν αὐτοῖς ὁ κλέφτης παρ-  
ραγγέλλει εἰς τοὺς συντρόφους του ν' ἀφήσωσιν  
εἰς τὸν τάφον του ἐν παράθυρον, διὰ νὰ βλέπη  
τὴν ἀνοιξὶν ἀνθοῦσαν καὶ ν' ἀκούῃ τὸν κρότον  
τῶν τουφεκίων, οὕτω καὶ τὰ ἀρχαῖα ἀνάγλυφα  
δεικνύουσι βαθὺ αἶσθημα πρὸς τὸν κόσμον τοῦ-  
τον. Ὁ ἄνθρωπος ἀπερχόμενος εἰς τὸν Ἄδην  
στρέφεται καὶ ρίπτει βλέμμα μελαγχολικόν  
πρὸς πᾶν ὅ,τι εἶναι ἡναγκασμένος νὰ κατακλίπῃ·  
ἡ ἀσπίς καὶ τὸ δόρυ ἐλκύουσι τὸν ἄνδρα, ὅπως  
τὸ βουνὸν καὶ τὸ καρποφύλλι τὸν κλέφτην, ἡ  
γυνὴ ἐπεθύμει νὰ μείνῃ ἀκόμῃ ἐδῶ ἐπάνω καὶ  
νὰ χαρῇ τὰ τέκνα της καὶ τὰ κοσμήματά της.  
Τὰ αἰσθήματα ταῦτα εἶναι ἀνθρώπινα καὶ οὐ-  
δέποτε ἐφάντασθησαν οἱ Ἕλληνες νὰ τ' ἀπο-  
κρύψωσιν. Ἀντὶ ὅμως νὰ παριστῶσιν ἐπὶ τῶν  
ἐπιθυμιῶν ἀναγλύφων τοὺς φόβους καὶ τὴν  
θλίψιν τῶν ἐπὶ τῷ θανάτῳ, παρίσταν τὴν  
χαρὰν, ἧς ἀπήλαυνον ἐνταῦθα. Τὸ ἀποτελεσμα-  
εἶναι τὸ αὐτό· ὁ θεατὴς βλέπων τὴν Ἡγνῶν  
κοσμουμένην ἢ τὴν Ἀρχεστράτην μετὰ τοῦ τέ-  
κνου τῆς αἰσθάνεται οἶκτον πρὸς τὰς νεκρὰς  
αὐτὰς γυναικας καὶ λυπεῖται διὰ τὸ προῶρως  
κοπὲν νῆμα τῆς ζωῆς των, ἡτις ἔρρει μετὰ  
τῶν ἀνθρώπων ἡδονῶν· ἐὰν αὐταὶ αἱ γυναῖκες  
παρίσταντο κοπτόμεναι καὶ ὀδυρόμεναι διὰ τὸν  
θάνατόν των, δὲν θὰ τὸν συνεχύνουν πλείοτερον,  
ἴσως μάλιστα τῷ ἐνέπνεον ἀποστροφῆν.

(Ἐπεται τὸ τέλος).

Χρ. ΤΣΟΥΝΤΑΣ.

Ὡς γνωστόν, ὁ ἐνταῦθα πρὸ τινος διατελέσας πρε-  
σβευτὴς τῆς Γαλλίας κόμης Κάρολος Δε-Μουτὴ εἶνε καὶ  
δόκιμος συγγραφεὺς δημοσιεύσας πλὴν ἄλλων ἔργων καὶ  
τὰς ἐκ Βοσπόρου ἐπιστολάς, ἐξ ὧν τῷ 1883  
ἐδημοσίευσεν ἡ «Ἑστία» ἐν μεταφράσει γλαφυρώτα-  
τον μέρος ἀφορῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἣν παρερχόμενος  
τότε εἶγεν ἐπισκεφθῆ ὁ συγγραφεὺς. Ἀρτίως δ' κ. Δε-  
Μουτὴ ἐδημοσίευσεν ἐν τῷ ἐγκρίτῳ περιοδικῷ τῶν Πα-  
ρισίων τῇ «Νέᾳ Ἐπιθεωρήσει» σειρὰν ἄρθρων, ἐν οἷς  
δι' ὅρους καλλιπεῦς καὶ ἀνθρώπῳ ἐκτίθησι τὰς περὶ  
τῶν μνημείων, τῆς πόλεως καὶ τῆς κοινωνίας τῶν  
Ἀθηνῶν ἐντυπώσεις του, ἃς συνεχόμισε κατὰ τὴν ἐξέ-  
τελ αὐτοῦ ὡς πρέσβεως ἐν Ἀθήναις διαμονήν. Αἱ ἐπι-  
στολαὶ αὗται ἐξεδόθησαν καὶ εἰς ἰδιαιτέρον τόμον ὑπὸ  
τὸν τίτλον Ἀθηνῶν καὶ ἐπιστολῶν, τοῦ δ' ἔργου  
προτάσσει ὁ συγγραφεὺς βραχύτατον πρόλογον. ἐξ οὗ  
ἀποσπῶμεν τὰ ἐπόμενα χαρακτηρισίζοντα τὸν τε συγγρα-  
φεὰ καὶ τὸ ἔργον :

«Κληθεὶς τῷ 1880 εἰς τὴν θέσιν προσέδρου ὑπουργοῦ  
ἐν Ἑλλάδι διέτριψα ἐξ ἑτῆ εἰς τοὺς πρόποδας τῆς  
Ἀκροπόλεως. Ἐβίωσα ἐν τῇ φιλοξενίᾳ τῶν σεβασμίων  
ἐρεσιῶν καὶ τῶν συγχρόνων συμπαθειῶν. Εὗρον συγ-  
χρόνως τὴν φιλίαν τῶν Ἑλλήνων καὶ τὴν οἰκειότητά  
τῶν μακρῶν. Διὰ τοῦτο πιστὸς εἰς τοὺς φίλους μου  
τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τὰ τοπία τοῦ Βοσπόρου,  
ἠθέλησα νὰ ἀναμνήσω, ἐν δευτέρῳ ἔργῳ, τὰς ἀνεξα-  
λείπτους συγκινήσεις, ἃς μοι ἐνεποίησαν τὰ θαυμάσια  
τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, τὴν ἀνάμνησιν ἣν θὰ διαφυλάξω  
ἐς αἶ' περὶ τῶν σήμερον Ἑλλήνων.

«Ἐντεῦθεν προέκυψαν αἱ Ἀθηνῶν καὶ Ἐπιστο-  
λαί, ἐν αἷς συνώψισα τὸ πόρισμα τῆς ἐνδελεχοῦς, τῆς  
καθ' ἐκάστην μελέτης μου. Εἶμαι μέτριος ἀρχαιολόγος,  
ἐπίσης δὲ οὐδὲν τὸ κοινὸν ἔχει τὸ βιβλίον τοῦτο πρὸς  
τὴν πολιτικὴν. Προσεπάθησα μόνον νὰ παραστήσω ὅ,τι  
εἶδον καὶ ὅ,τι ἠγάπησα. Δὲν περιφρονῶ βεβαίως ὅ,τι  
πρέπει νὰ θαυμάζω ἀλλαχοῦ, καὶ μετενεχθεὶς σήμερον  
εἰς Ῥώμην δύναμαι νὰ ἐννοήσω τὸ μεγαλοπρεπὲς με-  
γαλεῖον τοῦ Κολοσσαίου καὶ τοῦ Βατικανοῦ. Ἀλλὰ  
διατηρῶ τὴν πεποίθησιν ὅτι ἡ ἑλληνικὴ τέχνη εἶνε  
ὑπερτέρα τῆς ὕψιστης διανοίας παντὸς ἄλλου πολιτι-  
σμοῦ. Οὐδαμοῦ, καθ' ἐμέ, αὐτὸ τὸ καλόν, ὅπερ δὲν  
ἐξαργτᾶται οὔτε ἐκ τῶν μεταβατικῶν ἐποχῶν οὔτε ἐκ  
τῶν παραλλασσόντων παθῶν, ἐπεφάνη ἐν τηλικαύτῃ  
ὑπερφυῇ λαμπρότητι.

«Μεθ' ὅσα καὶ ἂν λέγωσιν οἱ νεώτεροι ὁπαδοὶ τῆς  
πραγματικῆς σχολῆς τὸ ἑλληνικὸν ἰδανικόν εἶνε τὸ ὕψι-  
στον σημεῖον, εἰς ὃ ἀνυψώθῃ ἡ ἀνθρωπότης. Δύναται  
πᾶς τις νὰ παραγάγῃ καὶ ἄλλοια ἔργα· ἡ τέχνη εἶνε  
ἐλευθέρη καὶ ἐκαστος αἰὼν ἔχει τὰς ἰδίας αὐτοῦ ἐμπνεύ-  
σεις. Ἀλλὰ πρὸ παντὸς ἐκαστος πρέπει νὰ ἐννοήσῃ  
τὴν Ἑλλάδα. Ὁ ἀγνοῶν αὐτὴν καλλιτέχνης δύναται  
νὰ ἔχει εὐφυῆς, μεγαλοφυῆς ἴσως· θὰ στερεῖται ὅμως  
πάντοτε τῆς ἱερᾶς ἀκτίδος. Ὑπὸ τῆς λάμπειας ταύτης  
μόνον ἐπὶ τοῦ Ἀττικοῦ πεδίου φωτίζεται τις. Ἐν τῷ  
Βατικανῷ, τῷ Λούβρῳ, μόνον τὴν ἀνταύγειαν βλέπει  
τις καὶ ταύτην ἐνίοτε ἀπατηλὴν· ὁ πλῆσιφας  
ἥλιος μόνον ἐκ τῆς Ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν καταυ-  
γάζει.»

Ἐκ τοῦ ὠραίου τούτου ἔργου ἐν ᾧ διαλαμβάνει εἰλι-  
κρινὴς καὶ ἐνθερμὸς λατρεία πρὸς τὴν ἑλληνικὴν τέχνην  
καὶ ἀκραϊφνὴς πρὸς τὴν κατ' ἰδίαν ἡμῶν ἀγάπη τοῦ δια-  
κεκριμένου γάλλου διπλωμάτου θέλομεν δημοσιεύσῃ  
ἐν τῇ «Ἑστίᾳ» τὰ δύο εἰς τὴν σύγχρονον κοινωνίαν  
ἡμῶν ἀφορῶντα κεφάλαια, τὸ περὶ τῶν νεωτέρων Ἀθη-  
νῶν καὶ τῶν ἐξῶν τῶν Ἀθηνῶν, γεγραμμένα καὶ  
ταῦτα ὡς τὸ ὅλον σύγγραμμα διὰ λόγου γλαφυροῦ καὶ  
ἐπιχάρματος. Σ. τῆς Δ.

## ΕΚΤΟΣ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

Ἐξέλθωμεν τῶν Ἀθηνῶν καὶ περιέλθωμεν  
μικρὸν τὴν ἐξοχάν, χλοάζουσιν τὸ ἔαρ καὶ τὸν  
χειμῶνα, κιτρίνην τὸ θέρος καὶ τὸ φθινόπωρον,  
αὐστηρὰν πάντοτε τὴν θέαν, καὶ ἐν πάσῃ ὥρᾳ  
σφοδρῶς θέλγουσαν τοὺς δυναμένους νὰ ἐννοή-  
σωσιν αὐτήν. Ἡ Ἀττικὴ φαίνεται ἐγκεκλει-  
σμένη μετὰ τῆς θαλάσσης καὶ τοῦ Πεντελι-  
κοῦ, τῆς Πάρνηθος, καὶ τοῦ Ὑμηττοῦ. Θεωμένη  
ἀπὸ ὕψους τινὸς παρίσταται διελαινομένη κατὰ  
μῆκος ὑπὸ ἐκτεταμένου ἐλαιῶνος, ἐγκατεσπαρ-  
μένη ὑπὸ συστάδων τινῶν δένδρων, χωρίων  
καὶ μεγάλων ἀγόνων ἐκτάσεων. Ἡ ἀνά μέσον  
τοῦ Λυκαβητοῦ καὶ τῆς Ἀκροπόλεως πάλλευκος  
πόλις διαχέεται εἰς τὴν κοιλάδα. Μακρόθεν  
διαφαίνεται ὁ Πειραιεὺς μετὰ τῶν ἰσθμῶν τῶν  
πλοίων καὶ τῶν καπνοδοχῶν τῶν ἐργοστα-  
σίων του. Εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον ἐν τῷ βάθει τὰ  
δάση τῆς Πάρνηθος καὶ τοῦ Τατοῖου βυθίζον-  
ται εἰς κυανωπὴν οὐμίχλην.

Διέδραμον ἑκατοντάκις, καθ' ὅλας τὰς διευ-